

priser. Herefter disaggregeres analysen ned til de vigtigste funktionelle områder og – her indenfor – ned på endnu lavere aggregeringsniveauer.

Analysens hovedsigte er nok beskrivende, men der er også visse tilløb til forklaringer, idet udgiftsudviklingen søges dekomponeret i behovsændringer, lovændringer og demografiske ændringer. Operationaliseringen af de to første – ikke mindst "behovsændringerne" – er dog ret uklar, og det er uforståeligt, at forfatteren ikke har søgt inspiration i den af OECD udviklede "decomponent method". Her er nemlig et ikke ueffent forsøg på at udvikle en metode, hvorved man kan vægte den relative betydning af de forskellige vækstkomponenter. I øvrigt er der et guddommeligt forsøg (s. 24) på at reducere en realvækst i de sociale udgifter på 25 pct. i løbet af perioden til en vækst i de samlede udgifter i forhold til BNP på 4 procent (!) Budskabet er selvfølgelig, at der slet ikke har været tale om nogen real vækst i de sociale udgifter i tiåret. Opgjort på den rigtige måde har der derimod været et fald på 4 procent. Keine Hexerei, nur Behendigkeit.

Lars Nørby Johansen

Iver Hornemann Møller, *Klassernes magt 1850-1970*. København: Socialistiske Økonomers Forlag. 191 sider, 108,00 kr.

Hvordan kan man forklare tilblivelsen af vigtige socialpolitiske foranstaltninger så som sygelovgivning, ulykkeslovgivning og hjælp ved arbejdsløshed? Og hvad forklarer de efterfølgende ændringer i disse love? Dette er problemstillingen i Hornemann Møllers projekt om klassekamp og sociallovgivning. I denne bog fremlægges delresultater vedrørende klassernes styrke i perioden. Der er tidligere udkommet en bog (anmeldt i *Politica*, 14 årgang, nr. 3) og en række artikler i *Økonomi og Politik* fra projektet. Projektet knytter sig snævert til Poulantzas teorier og arbejder i overensstemmelse med denne teoritype med opdeling i et økonomisk, ideologisk og politisk niveau, hvor det økonomiske er "i sidste instans bestemmende". Denne bog vedrører næsten udelukkende det økonomiske niveau, idet klassernes styrke afgøres ved en række indikatorer, der beregnes over hele tidsforløbet. Der arbejdes med tre klasser: kapitalister, småborgerskab og arbejderklasse og med i alt 15 indikatorer for klassernes styrke. Udvælgelsen af sådanne indikatorer er naturligvis vanskelig, hvad også Hornemann Møller påpeger, og i udvalget er der ret stor forskel på, hvad man har valgt for hver klasse. Centrale mål for arbejderklassen er naturligvis løn og beskæftigelse samt organisationsprocent. For de to andre klasser er de organisatoriske forhold udeladt, og her arbejdes kun med "rene" økonomiske forhold, eksempelvis investeringer og andelen i bruttofaktørindkomsten.

Resultatet er blevet tidsrækker med meget værdifuldt talmateriale, og man bliver nysgerrig efter at se, hvordan disse vil blive sammenfattet med analyserne fra det politiske og ideologiske niveau, dvs. på den egentlige teoritestning. Et af de centrale resultater i denne bog er, at perioder, hvor arbejderklassen er stærk, også er perioder, hvor kapitalistklassen er stærk. Det bliver interessant at få disse processer nærmere analyseret, og måske også set i lyset af andre marxistiske

priser. Herefter disaggregeres analysen ned til de vigtigste funktionelle områder og – her indenfor – ned på endnu lavere aggregeringsniveauer.

Analysens hovedsigte er nok beskrivende, men der er også visse tilløb til forklaringer, idet udgiftsudviklingen søges dekomponeret i behovsændringer, lovændringer og demografiske ændringer. Operationaliseringen af de to første – ikke mindst "behovsændringerne" – er dog ret uklar, og det er uforståeligt, at forfatteren ikke har søgt inspiration i den af OECD udviklede "decomponent method". Her er nemlig et ikke uoffentligt forsøg på at udvikle en metode, hvorved man kan vægte den relative betydning af de forskellige vækstkomponenter. I øvrigt er der et guddommeligt forsøg (s. 24) på at reducere en realvækst i de sociale udgifter på 25 pct. i løbet af perioden til en vækst i de samlede udgifter i forhold til BNP på 4 procent (!) Budskabet er selvfølgelig, at der slet ikke har været tale om nogen realvækst i de sociale udgifter i tiåret. Opgjort på den rigtige måde har der derimod været et fald på 4 procent. Keine Hexerei, nur Behendigkeit.

Lars Nørby Johansen

Iver Hornemann Møller, *Klassernes magt 1850-1970*. København: Socialistiske Økonomers Forlag. 191 sider, 108,00 kr.

Hvordan kan man forklare tilblivelsen af vigtige socialpolitiske foranstaltninger så som sygelovgivning, ulykkeslovgivning og hjælp ved arbejdsløshed? Og hvad forklarer de efterfølgende ændringer i disse love? Dette er problemstillingen i Hornemann Møllers projekt om klassekamp og sociallovgivning. I denne bog fremlægges delresultater vedrørende klassernes styrke i perioden. Der er tidligere udkommet en bog (anmeldt i *Politica*, 14 årgang, nr. 3) og en række artikler i *Økonomi og Politik* fra projektet. Projektet knytter sig snævert til Poulantzas teorier og arbejder i overensstemmelse med denne teoritype med opdeling i et økonomisk, ideologisk og politisk niveau, hvor det økonomiske er "i sidste instans bestemmende". Denne bog vedrører næsten udelukkende det økonomiske niveau, idet klassernes styrke afgøres ved en række indikatorer, der beregnes over hele tidsforløbet. Der arbejdes med tre klasser: kapitalister, småborgerskab og arbejderklasse og med i alt 15 indikatorer for klassernes styrke. Udvælgelsen af sådanne indikatorer er naturligvis vanskelig, hvad også Hornemann Møller påpeger, og i udvalget er der ret stor forskel på, hvad man har valgt for hver klasse. Centrale mål for arbejderklassen er naturligvis løn og beskæftigelse samt organisationsprocent. For de to andre klasser er de organisatoriske forhold udeladt, og her arbejdes kun med "rene" økonomiske forhold, eksempelvis investeringer og andelen i bruttofaktørindkomsten.

Resultatet er blevet tidsrækker med meget værdifuldt talmateriale, og man bliver nysgerrig efter at se, hvordan disse vil blive sammenfattet med analyserne fra det politiske og ideologiske niveau, dvs. på den egentlige teoritestning. Et af de centrale resultater i denne bog er, at perioder, hvor arbejderklassen er stærk, også er perioder, hvor kapitalistklassen er stærk. Det bliver interessant at få disse processer nærmere analyseret, og måske også set i lyset af andre marxistiske

teoretikere, der diskuterer akkumulationens betydning for arbejderklassens reproduktion, især fordi nogle af de mål på kapitalisternes økonomiske styrke, der anvendes af Hornemann, jo også kan tolkes som mål på akkumulationens styrke.

Peter Gundelach

Jan Myrdal, *En kinesisk landsby 20 år efter*. København: Mellempøkeligt Samvirke, 1983. 144 sider, 72,00 kr.

Jan Myrdal har en erklæret "forkærlighed for bønder", som han selv forbinder med sin fædrene slægt fra Dalarna. Hvad den end skyldes, har den ført til en af de bedste bøger, vi har om livet i en kinesisk landsby: "Rapport från kinesisk by", fra 1963. Siden har han fulgt sine personer i en unik feltforskning, der er resulteret i flere bøger. Den måske uigenkaldeligt sidste af disse har vakt opsigt ved sin kritik af især landbrugspolitikken i Kina.

Bogen deler sin opmærksomhed mellem den oprindelige landsby, Liu Lin, og et amt i Anhui, som nu har mønsterstatus. Den afdækker opløsningen i den kollektive sektor og en ny politik, hvis grundpræmis, ifølge Myrdal, er, "at folk, der har det fattigt og vanskelig... skulle blive grebet af entusiasme og fremtidstro, fordi nogle blev rige, og så blive smittet af eksemplets magt og selv berige sig..." (s. 138). De nyrige viser sig at være partimedlemmer eller tidligere arbejdsledere og bogholdere i kollektivet. De dygtige, stærke og raske med mange arbejdsføre familiemedlemmer kan drage størst fordel af den nye politik, hvor familiebruget er grundenheden, men Myrdals hjerte er med de godt 600 millioner, der i hans øjne lades i stikken og ovenikøbet må se skolerne forringes og sygeplejesystemet opløses. I en dybt ironisk passage fremhæver Myrdal Singapores eksempel.

Trods et næsten for stort talmateriale er bogen meget læselig – den er godt oversat af Henning Ipsen – og en oplagt MS-udgivelse. Det må bero på forfatterens vældige PR-talent, at den vækker så stor opsigt, for det har siden 1978-79 været klart for forskere, hvor udviklingen bar hen. Dengang fremstillede Myrdal endnu sin landsby uden problematiseringer, skønt han nu refererer udsagn, som ikke fandt vej til hans tekst i 1978. Det råder han eftertrykkeligt bod på, også ved at lade sine personer gribe tilbage til 1975 og 1978, men han undlader en nødvendig diskussion af alternativerne til den nuværende klassesdifferentierende, land-og-by-separerende politik. Afslutningsvis åbener han muligheden for, at den blot er et cyklisk udsving. Efter en tid med øget distribution kan der komme en ny med massekampagner og akkumulation.

Clemens Stubbe Østergaard

Hans Østergaard Pedersen, *Sovjetunionens udenrigshandels organisation*. Øst-Vest Handelsserie nr. 1. Esbjerg: Sydjysk Universitetsforlag, 1983. 79 sider, 65,00 kr.